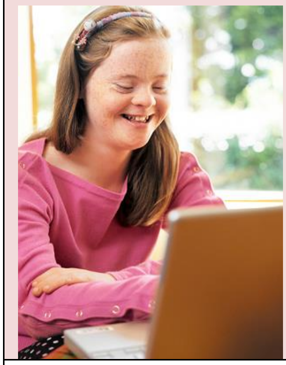

Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Anabledd Dysgu

Cofnodion Drafft y 4ydd cyfarfod

4 Rhagfyr 2019

Yn bresennol - Aelodau

Sophie Hinksman - Cydgadeirydd
Humie Webbe - Cydgadeirydd

Louise Barry - Penaethiaid Gwasanaethau Oedolion Cymru Gyfan

Adrian Burke - Cartrefi Cymunedol Cymru
Rebecca Cicero - Gofal Cymdeithasol Cymru
Wayne Crocker - Mencap Cymru
Lynne Evans - Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
Christine Griffiths - Pwyllgor Cynghori Therapïau Cymru
Julian Hallett - Cymdeithas Syndrom Down
Edwin Jones - Cymuned Ymarfer Ymddygiad Heriol
Rachel Jones - Gwelliant Cymru
Emma Mulinder - Penaethiaid Gwasanaethau Oedolion Cymru Gyfan
Ruth Northway - Prifysgol De Cymru
Jason O'Brien - Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan
Hazel Powell – Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
Joe Powell - Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
Zoe Richards - Anabledd Dysgu Cymru
Hayley Tarrant - Pwyllgor Nyrsio a Bydwreigiaeth Cymru
Lance Watkins - Coleg Brenhinol y Seiciatryddion
Michelle Williams - Pobl yn Gyntaf Cymru

Ymddiheuriadau - Aelodau

Dermot McChrystal
Michelle Martin
Oliver Townsend
Jane Rodgers
Sharon Williams

Ymddiheuriadau - Swyddogion

Sue Beacock
Karen Eveleigh

Gyfan Pauline Young - Fforwm Rhieni a Gofalwyr Cymru Gyfan **Eraill** Tracey Drew - yn cynorthwyo Sophie Delyth Lloyd-Williams - yn cynorthwyo Michelle Dawn Price - yn cynorthwyo Lynne Emma Curtis – Swyddfa’r Comisiynydd Plant Edward Oloidi – yn mynychu gyda Ruth Northway Sam Dredge a Sinead Brophy – y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Gwyddor Data Iechyd Poblogaeth: mynychu ar gyfer eitem 4 ar yr agenda **Swyddogion** Liz Davies: Swyddog Meddygol, Iechyd Meddwl ac Anabledd Dysgu Andrew Stephenson: Tîm Gwella Bywydau Anabledd Dysgu Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Natalie Hughes-Owen: Tîm Gwella Bywydau Anabledd Dysgu Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Alyson Collins: Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	

1.	**Croeso, ymddiheuriadau, cyflwyniadau**	
	1.1 Croesawodd Sophie bawb i’r cyfarfod. Gan fod yna nifer o bobl newydd yn bresennol gwahoddodd bawb i gyflwyno eu hunain a dweud pwy roedden nhw’n ei gynrychioli. Nodwyd yr ymddiheuriadau. Nid oedd Karen yn gallu mynychu’r cyfarfod gan fod ei mam yn sâl a dywedodd Andrew y byddai ef yn gyfrifol am ei heitemau ar yr agenda. Dywedodd Chris Griffiths mai hwn oedd ei chyfarfod olaf ac y byddai Jo Griffin yn cymryd ei lle ar y grŵp. Ar ran yr aelodau, diolchodd Sophie i Chris am ei chyfraniad gwerthfawr i waith y grŵp.	

	1.2 Darllenodd Sophie y rheolau sylfaenol ar gyfer cyfarfodydd GCGAD ac atgoffodd yr aelodau o'r angen i wrando ar eraill a pharchu eu barn.	
2.	**Cyflwyno'r cyd-gadeirydd newydd**	
	2.1 Cyflwynodd Sophie Humie Webbe, cyd-gadeirydd newydd y grŵp. Soniodd Humie am ei chefndir a'i phrofiad a sut y byddai'n gweithio ag aelodau ac yn datblygu materion ar eu rhan. 2.2 Roedd yr aelodau yn falch fod Humie wedi derbyn y gwahoddiad i fod yn gyd-gadeirydd gan ddweud eu bod yn edrych ymlaen at weithio gyda hi.	
3.	**Cofnodion y cyfarfod blaenorol a'r camau sydd heb eu cymryd**	**Cyfrifoldeb**
	Ystyriwyd cofnodion y cyfarfod blaenorol, ynghyd â'r log gweithredu. 3.1 Arferion cyfyngol – dywedodd Andrew fod Oliver wedi paratoi papur ar Gefnogi Ymddygiad yn Gadarnhaol a sut y gall hyn atal Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod. Gofynnwyd am waith ychwanegol ar y papur a byddai Karen ac Andrew'n trafod hyn gydag Oliver yn gynnar yn y flwyddyn newydd. 3.2 Straeon Gofal Cymdeithasol - dywedodd Rebecca ac Emma Mulinder eu bod wedi casglu straeon newyddion da ac y byddent yn croesawu straeon eraill. 3.3 Camau Gweithredu Iechyd – Mae Karen yn croesawu cyfraniadau gan aelodau ar y gwaith datblygu i gyflawni'r camau gweithredu iechyd yn y rhaglen. Mae'r holl gamau gweithredu'n cael eu rhoi ar waith gyda chydweithrediad amrywiaeth o randdeiliaid ac mae llawer o aelodau GCGAD hefyd yn aelodau o weithgorau a grwpiau cenedlaethol. Yn arbennig, mae angen i aelodau GCGAD gyfrannu at gamau gweithredu sy'n gysylltiedig â gwasanaethau arbenigol oedolion a phlant, y fframwaith addysg a hyfforddiant, addasiadau rhesymol a chryfhau'r ymateb gofal	

	sylfaenol, yn cynnwys yr Archwiliad Iechyd Blynyddol. Yn ogystal â mewnbwn yn ystod y cam datblygu, bydd cynhyrchion terfynol drafft yn cael eu dosbarthu/cyflwyno i'r GCGAD am eu mewnbwn a'u sylwadau. Bydd diweddariadau cyffredinol ar gynnydd mewn perthynas â chyflawni'r camau gweithredu'n cael eu cynnwys yn yr adroddiad cynnydd ddwywaith y flwyddyn ar gyfer pob cam gweithredu yn y rhaglen. 3.5 Cwm Taf a rhwystrau i iechyd – dywedodd Lynne fod Pobl yn Gyntaf Rhondda Cynon Taf yn fodlon rhannu eu canfyddiadau â'r grŵp ac y byddent yn anfon eu hadroddiad i Lywodraeth Cymru i'w ddosbarthu i'r aelodau. 3.6 Hunaneirioli - dywedodd Joe fod Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan wedi anfon papur ymgynghori ar hunaneirioli at ei aelodau, a oedd i'w ddychwelyd erbyn diwedd Ionawr. Byddai cyfarfod yn cael ei drefnu gyda Llywodraeth Cymru i drafod y mater ymhellach.	

Camau Gweithredu	➢ Arferion cyfyngol – gweithio gydag Oliver ac eraill i greu fersiwn derfynol o'r papur a chael is-grŵp GCGAD i ystyried y papur terfynol. ➢ Straeon Gofal Cymdeithasol – anfon straeon newyddion da at Rebecca. ➢ Camau Gweithredu Iechyd – Drafftio llythyr i GCGAD i'w anfon at y Gweinidog ar yr oedi yn y cynnydd ar Archwiliadau Iechyd Blynyddol – anfon at Natalie yn gyntaf i'w ddosbarthu i'r grŵp. (Cariwyd ymlaen o gyfarfod mis Medi). ➢ Cwm Taf a rhwystrau i iechyd – dosbarthu canfyddiadau Rhondda Cynon Taf i'r aelodau. ➢ Hunaneirioli – adrodd ar ganlyniad yr ymgynghoriad a'r cyfarfod gyda Llywodraeth Cymru.	**Natalie i drafod ag Oliver a threfnu cyfarfod is-grŵp.** **Aelodau** **Edwin, Emma, Joe, Oliver a Zoe. Zoe i baratoi'r llythyr drafft.** **Lynne i'w hanfon at Alyson i'w dosbarthu i'r grŵp (dosbarthwyd 13/12).** **Joe**
4.	**Cyflwyniad: Cyfraddau marwolaethau a phobl ag anabledd dysgu**	
	Croesawodd Sophie Sam Dredge a Sinead Brophy i'r cyfarfod i sôn am eu gwaith ymchwil ar archwiliadau iechyd blynyddol. Dywedodd Sinead eu bod wedi cael cais i edrych ar y gwahaniaeth y mae cael archwiliad iechyd blynyddol yn ei wneud i bobl ag anawsterau dysgu neu anabledd dysgu. Eu prif ganfyddiadau oedd: ○ Roedd pobl a oedd yn cael archwiliad iechyd yn byw am 6 blynedd yn fwy, ar gyfartaledd; ○ Roedd yr archwiliad iechyd yn gwneud y gwahaniaeth mwyaf i bobl sydd ag awtistiaeth a phobl sydd ag epilepsi.	

	○ Roedd archwiliadau iechyd yn gwneud y gwahaniaeth mwyaf wrth ddechrau eu cynnal yn ifanc. ○ Mae archwiliadau iechyd yn gwella'r broses o ganfod cyflyrau difrifol a llai difrifol. Ychwanegodd Sinead fod y ffaith mai dim ond 3 o bob 10 o bobl sy'n gymwys am archwiliad iechyd sy'n cael un ac mai dim ond 1 o bob 10 o bobl cymwys sy'n cael un bob blwyddyn yn destun pryder o ystyried y gwahaniaeth y mae archwiliad iechyd blynyddol yn gallu ei gael. Cafwyd trafodaeth i ddilyn ar y rhwystrau posibl i bobl fynd am archwiliad iechyd fel: y codau a ddefnyddir gan feddygon teulu; pobl heb gael eu nodi fel rhai ag anabledd dysgu; diffyg gwybodaeth hawdd i'w darllen am yr archwiliad iechyd blynyddol; y cymorth sydd ar gael ar gyfer yr archwiliad iechyd blynyddol; ac o ran archwiliadau iechyd dilynol, profiad cleifion yn yr archwiliad iechyd blaenorol. Dywedodd Zoe fod Anabledd Dysgu Cymru wrthi'n datblygu pecyn gwybodaeth ar yr archwiliad iechyd blynyddol a fyddai'n cael ei ddosbarthu i holl feddygon teulu Cymru. Dywedodd Sam a Sinead y byddent yn hapus i ateb unrhyw gwestiynau a fyddai gan yr aelodau am y gwaith ymchwil.	
Camau Gweithredu	➢ Pan fydd ar gael, bydd Sam yn darparu'r cyhoeddiad llawn '*Mortality in adults with learning disabilities with and without a health check: a cohort study'* i'w ddosbarthu i'r grŵp. ➢ Anfon unrhyw gwestiynau am y gwaith ymchwil at Alyson i'w hanfon ymlaen at Sam a Sinead.	**Natalie i gysylltu â Sam i gadarnhau pryd fydd yr adroddiad ar gael.** **Aelodau**
5.	**Ymgynghoriad lleihau arferion cyfyngol**	
	Roedd Edwin wedi paratoi cyflwyniad ar gyfer yr eitem hon ond nid oedd digon o amser i gopïo'r papur a'i gyflwyno (dosbarthwyd y cyflwyniad 13/12).	

	Soniodd Edwin am 4 pennawd y fframwaith: Hawliau Dynol Cefnogi Ymddygiad yn Gadarnhaol Lleihau'r defnydd o arferion cyfyngol Sut i ddefnyddio arferion cyfyngol yn briodol. Cymeradwyodd Edwin y fframwaith i'r aelodau gan ddweud ei bod hi'n bwysig iddynt ymateb i'r ymgynghoriad ar ran y sefydliadau maent yn eu cynrychioli ac ar y cyd fel aelodau GCGAD. Pwysleisiodd Edwin fod angen cyflwyno unrhyw ymatebion erbyn y dyddiad cau ar 7 Ionawr 2020. Cytunodd yr aelodau fod angen cefnogi'r fframwaith ac y byddai GCGAD yn cyflwyno ymateb cadarnhaol ynghyd â sefydliadau priodol a gynrychiolwyd ar y grŵp.	
Camau Gweithredu	➢ Cynigiodd Edwin ddrafftio ymateb gan GCGAD a'i anfon at Sophie a Humie iddynt ei ystyried. ➢ Gwahoddodd Edwin yr aelodau i anfon eu sylwadau/ymatebion gan eu sefydliadau ato erbyn yr wythnos a oedd yn dechrau ar 28 Rhagfyr er mwyn iddo eu cynnwys yn yr ymateb drafft.	**Edwin** **Aelodau**
6.	**Y diweddaraf am ymchwil a datblygu**	
	6.1 Atgoffodd Ruth yr aelodau am yr ymarfer mapio a oedd yn cael ei gynnal i nodi pa waith ymchwil sydd wedi'i gwblhau ar anableddau dysgu yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Nodwyd 62 astudiaeth, rhai ohonynt yn fawr, eraill yn fach, ond y rhan fwyaf yn edrych ar iechyd a gofal cymdeithasol. Roedd Karen yn ystyried yr adroddiad ar hyn o bryd.	

Camau Gweithredu	➢ Dosbarthu'r adroddiad i aelodau ar ôl cytuno arno. **Diweddariad – cadarnhaodd Karen y gellir dosbarthu'r adroddiad yn awr ac y byddai'n cael ei anfon at yr aelodau gyda'r cofnodion drafft.** ➢ Trefnu cyfarfod arall o'r is-grŵp ymchwil a datblygu yn y Flwyddyn Newydd.	**Alyson** **Alyson**
7.	**Y diweddaraf am Anabledd Dysgu: Rhaglen Gwella Bywydau**	
	7.1 Soniodd Andrew am yr eitem hon gan ddweud bod gan 18 o'r 28 cam gweithredu (sy'n cynnwys 4 mewn dwy ran) statws gwyrdd; 9 statws oren; ac 1 statws coch. Rhoddodd sylwadau ar nifer o gamau gweithredu unigol fel a ganlyn: Cam Gweithredu 1: Mae Oliver wedi paratoi papur ar Gefnogi Ymddygiad yn Gadarnhaol mewn perthynas â Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod a fydd yn cael ei drafod â chydweithwyr o faes Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod pan fydd y papur yn barod. Mae'r cynnydd ar y cam gweithredu hwn wedi gostwng o wyrdd i oren yn sgil yr oedi hwn. Cam Gweithredu 2 – Bydd yr adroddiad ymchwil *'Research on the number of children in Wales placed into care from parents with a learning disability and the reasons behind their removal'* yn cael ei gyhoeddi ar 17 Rhagfyr. Mynegodd Wayne bryder nad oedd y grŵp wedi cael yr adroddiad hwn i'w ystyried cyn i fersiwn terfynol ohono gael ei baratoi a'i gyhoeddi o ystyried bod GCGAD yn gysylltiedig â chomisiynu'r gwaith ymchwil hwn. **Diweddariad – Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Blant sy'n Derbyn Gofal a gomisiynodd yr adroddiad nid GCGAD. Bydd y Prif Weinidog yn trafod y camau nesaf mewn perthynas â'r adroddiad hwn gyda rhanddeiliaid allweddol. Y pwynt cychwynnol fydd trafodaethau gyda rhieni ag anabledd dysgu. Mae Karen wedi trafod gydag Anabledd Dysgu Cymru a Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan mewn perthynas â'r cyfarfod hwn a bydd yn rhoi diweddariad llafar yng nghyfarfod Grŵp Cynghori'r**	

		Gweinidog ym mis Mawrth. Cam Gweithredu 3b: Cynnig Gofal Plant. Mae'r cynnig wedi'i weithredu ledled Cymru bellach a gwerthusiad wedi'i gynnal o flwyddyn gyntaf y rhaglen. Ychydig a fanteisiodd ar y cynnig yn y flwyddyn gyntaf - dim ond 35% o'r cyllid a oedd ar gael a ddefnyddiwyd, mae mwy yn manteisio eleni gyda'r ffigur yn uwch na'r flwyddyn flaenorol yn barod. Camau Gweithredu 5,6,7,9: Mae cydweithwyr o'r Gronfa Gofal Integredig a'r Is-adran Dai yn falch iawn o'r cynnydd a wnaed y llynedd yn dilyn adroddiad blaenorol Swyddfa Archwilio Cymru. Cam Gweithredu 8: Mae cydweithwyr o'r Is-adran Dai wedi cynghori bod cynnal ymchwil ystyrlon ar ddigartrefedd yn profi'n faes heriol gan ei bod hi'n anodd dod o hyd i wybodaeth. Bydd swyddogion y Rhaglen Gwella Bywydau'n cyfarfod â chydweithwyr o'r Is-adran Dai i drafod sut i ddatblygu'r cam gweithredu hwn. Gofynnodd Wayne a ellid dweud pa sefydliadau digartrefedd yr oeddynt yn siarad â nhw gan y gallai hyn helpu gydag unrhyw waith ymchwil. Cam Gweithredu 13: Mae Gwelliant Cymru yn edrych ar fodelau eraill ar gyfer cynnal archwiliadau iechyd blynyddol. Bydd Karen yn cyfarfod â Gwelliant Cymru yn y flwyddyn newydd i drafod cynnydd. Awgrymodd Wayne y dylai GCGAD gyfrannu'n llawn at ddatblygu'r cynigion hyn er mwyn manteisio ar eu profiad. **Diweddariad – Mae Karen wedi cadarnhau bod Gwelliant Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod aelodau a sefydliadau rhanddeiliaid yn cymryd rhan yn llawn yn y gwaith o ddatblygu'r cynigion hyn.** Cam Gweithredu 14: Cadarnhaodd Andrew y byddai'r fframwaith addysg a hyfforddiant sy'n cael ei ddatblygu yn cynnwys hyfforddiant gorfodol i staff y GIG mewn swyddi sy'n ymdrin â'r cyhoedd. (Gweler para 8.2 isod am fanylion llawn y drafodaeth ar y mater hwn). Cam Gweithredu 17: Holodd Emma Curtis pam roedd yr argymhelliad hwn wedi cael statws	

	gwyrdd gan fod yna oedi o dros flwyddyn gyda'r Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol. Roedd swyddogion arweiniol wedi cydnabod hyn ond yn teimlo y byddai'r cam gweithredu yn cael ei gwblhau'n sylweddol o fewn oes y rhaglen Gwella Bywydau. Andrew i drafod hyn gydag arweinwyr polisïau. Cam Gweithredu 20: Cyflogaeth a Sgiliau. Holodd Zoe pam nad oedd unrhyw sôn am brosiect Engage to Change ac y byddai'n fodlon darparu gwybodaeth am y prosiect hwn (beth sydd wedi llwyddo/beth sydd heb lwyddo) a chyflwyno'r canfyddiadau yn un o gyfarfodydd GCGAD yn y dyfodol. Cytunodd Andrew i drafod hyn gyda chydweithwyr Cyflogadwyedd Llywodraeth Cymru yn ystod cyfarfod a drefnwyd ar 10 Rhagfyr. Cam Gweithredu 22: Siomedig nad oedd cynnydd wedi'i wneud ar y cam gweithredu hwn eto o ystyried mai dyma'r unig gam gweithredu coch yn yr adroddiad. Roedd Andrew wedi ysgrifennu at y prif gyrff erbyn hyn a bydd gwaith yn cychwyn gyda rheoleidddwyr yn fuan i gryfhau llais pobl ag anabledd dysgu a theuluoedd a gofalwyr mewn archwiliadau ac adolygiadau. Atgoffodd Pauline yr aelodau fod Pobl yn Gyntaf a Fforwm Rhieni a Gofalwyr Cymru Gyfan wedi bod yn rhan o arolygiadau blaenorol ac y byddent yn hapus i gymryd rhan eto. Cam Gweithredu 24: Ar ôl cychwyn araf roedd cynnydd da yn dechrau cael ei wneud yn y maes hwn gyda Strategaeth Drafnidiaeth Cymru gynhwysfawr i'w lansio yn y Flwyddyn Newydd. Byddai'r strategaeth yn cynnwys ymarfer ymgynghori cynhwysfawr yn cynnwys ystod eang o randdeiliaid. Mae cydweithwyr ym maes trafnidiaeth wedi dweud y byddent yn barod i wneud cyflwyniad i'r grŵp.	

Camau Gweithredu	➢ Cam Gweithredu 2 – Dosbarthu'r adroddiad ymchwil '*Research on the number of children in Wales placed into care from parents with a learning disability and the reasons behind their removal'* i'r grŵp (dosbarthwyd y ddolen 17/12). ➢ Cam Gweithredu 8 - gofyn i gydweithwyr o'r isadran dai pa sefydliadau digartrefedd y maent mewn cysylltiad â nhw i helpu i weithredu'r argymhelliad hwn. ➢ Cam Gweithredu 20 - Cytunodd Zoe i anfon gwybodaeth at Andrew am y prosiect Engage to Change. Byddwn yn ystyried cael cyflwyniad ar Brosiect Engage to Change yn un o gyfarfodydd GCGAD yn y dyfodol. ➢ Cam Gweithredu 24 – Dywedodd yr aelodau y byddent yn croesawu cyflwyniad ar Bolisi Trafnidiaeth Gyhoeddus a phobl ag anabledd dysgu.	**Alyson** **Andrew** **Zoe** **Ysgrifenyddiaeth** **Ysgrifenyddiaeth**
8.	**Materion amserol i'w nodi**	

	8.1 Adolygiad o leoliadau oedolion ag anabledd dysgu yng Nghymru a Lloegr – dywedodd Andrew fod adroddiad drafft wedi'i dderbyn ond bod rhai rhannau terfynol i'w cwblhau. Nid yw swyddogion wedi'i ystyried eto felly nid oedd yn barod i'w rannu ar y pwynt hwn. Bydd yr adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar 10 Chwefror 2020 gyda Datganiad Ysgrifenedig gan y Gweinidog. 8.2 Canlyniad dadl Cyfarfod Llawn ar ddarparu hyfforddiant gorfodol ar anableddau dysgu i staff ysbytai – dywedodd Andrew fod y Dirprwy Weinidog wedi cyhoeddi y byddai hyfforddiant gorfodol ar anableddau dysgu yn cael ei ddarparu i staff gofal iechyd mewn swyddi sy'n ymdrin â'r cyhoedd ledled Cymru mewn Datganiad Cyfarfod Llawn ar 6 Tachwedd. Byddai hwn yn cael ei gynnwys mewn hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth yn y Fframwaith Addysg a Hyfforddiant sy'n cael ei ddatblygu gan Brifysgol De Cymru ar ran Llywodraeth Cymru a Gwelliant Cymru. Cafwyd trafodaeth i ddilyn ar gynnydd y fframwaith addysg a hyfforddiant ac a fyddai hwn yn barod ar gyfer ei weithredu'n unol ag amserlen gwanwyn 2020 a gyhoeddwyd gan y Dirprwy Weinidog. Cydnabu'r aelodau y byddai'r amserlen hon yn heriol ond roedd Gweinidogion yn awyddus iawn i sicrhau y byddai'n cael ei chyflawni. Gofynnwyd cwestiynau hefyd am fformat yr hyfforddiant a'r math o hyfforddiant a phwy fyddai'n gyfrifol am ei ddarparu. Cadarnhawyd y byddai'r manylion hyn yn cael eu datblygu fel rhan o'r broses ond rhagwelir y bydd sawl dull gwahanol (wyneb-yn-wyneb, ar-lein, ac ati) gyda grwpiau anableddau dysgu'n rhan o'r gwaith o ddatblygu'r hyfforddiant. Awgrymodd Wayne y dylai GCGAD gymryd rhan yn llawn yn y gwaith o ddatblygu'r cynigion hyn. Cefnogwyd hyn gan yr aelodau eraill. **Diweddariad – mae Karen wedi cadarnhau bod Prifysgol De Cymru wedi ymrwymo i gynnwys sefydliadau rhanddeiliaid a grwpiau arbenigol yn llawn wrth ddatblygu'r cynigion hyn. Efallai na fydd digon o amser i GCGAD neu is-grŵp GCGAD gyfrannu'n llawn at y cynlluniau yn y cam datblygu ond bydd aelodau unigol a'u sefydliadau'n cyfrannu'n llawn gan y bydd eu harbenigedd yn hanfodol i sicrhau canlyniad priodol. Rhagwelir y bydd GCGAD (neu is-grŵp GCGAD) yn cael cyfle i roi sylwadau ar y cynigion cyn eu cyhoeddi a'u gweithredu.**	

<table>
<tr><td>Camau Gweithredu</td><td>➢ Anfon yr adroddiad 'Review of placements of adults with a learning disability in England and Wales' at yr aelodau pan fydd wedi'i gyhoeddi.</td><td>Alyson</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>Cylch gorchwyl a phrotocolau cyfarfodydd y grŵp a gwneud y cyfarfodydd yn fwy hygyrch.</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">
9.1 Dywedodd Andrew ei bod hi'n amser da i adolygu Cylch Gorchwyl a phrotocolau cyfarfodydd y grŵp gan ei fod wedi bod ar waith ers blwyddyn.
<u>Cylch gorchwyl:</u>
Dosbarthwyd newidiadau arfaethedig i'r Cylch Gorchwyl ymhlith yr aelodau cyn y cyfarfod. Roedd y diweddariadau'n cyfeirio'n bennaf at newidiadau i deitlau Gweinidogion a chydnabyddiaeth bod gan y grŵp gyd-gadeiryddion.

Yn ystod eitemau cynharach mynegwyd pryderon nad oedd GCGAD yn cael cyfle i gyfrannu cyn cyhoeddi cyhoeddiadau polisi arwyddocaol a theimlwyd bod hyn yn gyfle a gollir ac yn amryfusedd o ystyried eu harbenigedd.
Cafwyd trafodaeth am rôl y grŵp a beth oedd 'darparu arweiniad strategol' yn ei olygu yn union (3.1). Er bod rhai aelodau yn credu bod hyn yn adlewyrchiad cywir o'u rôl roedd eraill yn anghytuno.
Roedd yr aelodau'n teimlo y dylid defnyddio mwy o arbenigedd y grŵp drwy sefydlu is-grwpiau i ddatblygu darnau penodol o waith yn uniongyrchol.
Dywedodd Humie fod angen i GCGAD fod yn fwy gweladwy.
Holodd Zoe sut y penderfynwyd beth fyddai'n ymddangos ar agendâu'r dyfodol. Dywedodd Andrew fod rhai eitemau'n cael eu dewis yn y cyfarfod blaenorol a bod Karen a'r cyd-gadeiryddion yn cytuno ar eraill i adlewyrchu blaenoriaethau sy'n datblygu. Ond roedd croeso i'r aelodau awgrymu eitemau agenda a thrafodwyd hyn ym mhrotocolau'r cyfarfodydd.

<u>Protocolau a hygyrchedd cyfarfodydd:</u>
Eglurodd Andrew fod protocolau cyfarfodydd yn cael eu datblygu i geisio sicrhau bod cyfarfodydd a phapurau mor hygyrch â phosibl ar gyfer aelodau a'r cyhoedd. Awgrymiadau yn unig oedd y protocolau yn y papur a gofynnwyd am ychwanegiadau a sylwadau ar beth arall y gellid ei wneud i helpu i hwyluso pethau.
</td></tr>
</table>

	Dywedodd Joe ei fod wedi cyfarfod â Thîm Gwella Bywydau Anabledd Dysgu i drafod hygyrchedd cyfarfodydd. Dyma oedd yr argymhellion: ○ Lle bo'n bosibl, yr holl bapurau i gael eu cynhyrchu mewn fformat hawdd i'w ddarllen yn cynnwys yr agenda; log gweithredu a'r cofnodion. ○ Rhoi canllawiau i gyflwynwyr ar deilwra eu cyflwyniadau i fod yn addas i'r gynulleidfa. ○ Er mwyn gwneud y cyfarfodydd yn fwy hygyrch gellid defnyddio gwahanol drefniadau eistedd er mwyn addasu i anghenion y grŵp fel arddull cabaret neu gyfuniad o cabaret ac ystafell fwrdd. ○ Darparu papurau yn unol â'r amserlenni y cytunwyd arnynt. Cytunodd y grŵp i fabwysiadu'r Cylch Gorchwyl a'r protocolau cyfarfodydd wedi ei diweddaru. Byddai'r olaf yn cael ei fonitro am effeithiolrwydd a'i addasu fel y bo'n briodol. Byddai'r rhain yn cael eu hadolygu'n ffurfiol eto yn Rhagfyr 2020.	
Camau Gweithredu	➢ Cynhyrchu agendâu, logiau gweithredu a chofnodion hawdd i'w darllen yn ogystal â dogfennau llywodraethu allweddol fel Cylch Gorchwyl/Protocolau Cyfarfodydd. ➢ Datblygu canllawiau ar gyflwyniadau i'r Grŵp. I helpu gyda hyn, cynigiodd Zoe y byddai'n rhannu'r canllawiau a ddatblygwyd gan Anabledd Dysgu Cymru. ➢ Defnyddio arddull cabaret ar gyfer cyfarfod Mawrth 2020. ➢ Os yw'r aelodau am awgrymu eitem i'w rhoi ar yr agenda dylent gysylltu â Karen o leiaf fis cyn y cyfarfod. ➢ Ychwanegwyd tudalen gwefan i GCGAD ar wefan Llywodraeth Cymru'n ddiweddar ac mae angen ei datblygu ymhellach i fod yn fwy addas i'r cyhoedd https://llyw.cymru/grwp-cynghorir-gweinidog-ar-anableddau-dysgu Cofnodion ac agendâu i'w cyhoeddi i dynnu sylw at waith y grŵp.	**Ysgrifenyddiaeth** **Ysgrifenyddiaeth Zoe** **Ysgrifenyddiaeth** **Aelodau** **Ysgrifenyddiaeth**
10	**Adolygu aelodaeth GCGAD**	
	10.1 Eitem sefydlog gydag adolygiad ffurfiol o'r grŵp ar ôl 12 mis wedi'i gytuno yn y cyfarfod ym mis Rhagfyr 2018. 10.2 Roedd yr aelodau'n hapus ar y cyfan ag aelodaeth gyfredol y grŵp ac yn ystyried ei fod yn cynnwys y bobl angenrheidiol i ddatblygu Anabledd	

	Dysgu: Rhaglen Gwella Bywydau. Roeddynt yn cydnabod nad oes yna opsiwn i gyfethol pobl ar y grŵp neu ar yr is-grwpiau pe bai angen meysydd arbenigol eraill.	
Camau Gweithredu	➢ Adolygu aelodaeth yn Rhagfyr 2020	**Ysgrifenyddiaeth**

11.	**Unrhyw Fater Arall**	
	11.1 Comisiynu Byw â Chymorth – soniodd Edwin am y canllaw comisiynu '*Cefnogaeth ar gyfer Bywyd'* a gynhyrchwyd gan y Bwrdd Comisiynu Cenedlaethol gyda chymorth CLILC, Cymorth Cymru ac Anabledd Dysgu Cymru. Er iddo gael ei gyhoeddi ym Mawrth 2019 ychydig o dystiolaeth sydd fod y ddogfen hon wedi cael unrhyw effaith. Mae Oliver, Cymorth Cymru sy'n gweithio gydag Anabledd Dysgu Cymru wedi cynhyrchu papur yn nodi sut y dylai'r canllaw comisiynu gael ei hyrwyddo a'i weithredu ledled Cymru gydag ymarfer meincnodi'n cael ei gynnal i sefydlu lefel ymgysylltu sylfaenol gyda'r canllaw a dau gynllun peilot i'w cynnal lle mae'r canllaw'n cael ei ddefnyddio i asesu ac adolygu comisiynu ac ymarfer. Bydd angen cyllid i ddatblygu hyn. Roedd yr aelodau'n cefnogi'r ymarfer meincnodi a'r prosiectau peilot arfaethedig.	
Camau Gweithredu	➢ Dosbarthu papur Oliver gyda'r cofnodion. ➢ Cysylltu ag Edwin, Oliver a Zoe i weld pryd fyddent yn barod i drafod eu hymarfer meincnodi ac egluro mai'r Polisi Tai a Gofal Cymdeithasol fyddai'n gyfrifol am arwain a bod yn ffynhonnell gyllido ➢ Anfon papur Oliver at arweinwyr polisi Tai a Gofal Cymdeithasol i drafod sut i symud ymlaen gyda'r papur hwn.	**Alyson** **Andrew** **Andrew**
	Dyddiadau cyfarfodydd yn 2020 : **25 Mawrth (Bydd y Dirprwy Weinidog yn mynychu'r cyfarfod hwn)** **9 Mehefin** **8 Medi** **8 Rhagfyr**	